ನಿರ್ಮಿತವಾದ ಆಸನದಲ್ಲಿ ರಾಜನನ್ನು ಕೂಡಿಸಿ ಸಮಸ್ತ ಔಷಧಿರಸಗಳಿಂದಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ನದಿಗಳ ಉದಕದಿಂದಲೂ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ಆ ರಾಜನ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತು ಈ ರೀತಿ ಹೇಳಬೇಕು—ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಈ ಸಮಸ್ತ ಪೃಥಿವಿಯನ್ನೂ ಜಯಿಸು. ನಿನ್ನ ದೇಶದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ. ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದಿಂದ ಪಾಲಿಸು. ನಿನ್ನ ವಂಶವು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಯಾಗಲಿ ಎಂದು ಹೇಳಿ **ಆಶುಃ ಶಿಶಾನಃ** ಎಂಬ ಅಪ್ರತಿರಥ ಸೂಕ್ತವನ್ನು (೧೦-೧೦೩) ಜಪಿಸಬೇಕು. ರಾಜನು ಕುಳಿತುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ವ್ಯಾಘ್ರಚರ್ಮದ ಆಸನವೂ ಹೋಮದ ಸಮಿತ್ತುಗಳಿಗೆ ಔದುಂಬರೀಸಮಿತ್ತೂ ಶ್ರೇಷ್ಠವು. ಮೂರಾವರ್ತಿ ರಾಜನನ್ನು ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಿದ ನಂತರ ನಗಾರಿಯನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು. ಬಳಿಕ—ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಪೂರ್ವದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಷ್ಟವಸುಗಳು ನಿನ್ನ ತೇಜೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಲಿ. ಹಾಗೆಯೇ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಏಕಾದಶರುದ್ರರು ನಿನ್ನ ಪುರೋಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಲಿ. ಪಶ್ಚಿಮದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರು ನಿನ್ನ ಪುಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಲಿ, ಉತ್ತರದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವೇದೇವತೆಗಳು ನಿನ್ನ ಶ್ರೇಯೋಽಭಿವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಅಭಿಷೇಕ ಮಾಡಲಿ ಎಂದು ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಪಠಿಸಿ ಅಭಿಷೇಕಮಾಡಬೇಕು. ಅನಂತರ ರಾಜನಿಗೆ ಆಶೀರ್ವಾದ ಮಾಡಿ ಅಭಿನಂದನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಳಿಕ ಯುದ್ಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟು ನಿಂತಿರುವ ಆ ರಾಜನನ್ನು **ಆ ತ್ವಾಹಾರ್ಷಮಂತರೇಧಿ** ಎಂಬ ಪ್ರಕೃತಸೂಕ್ತದಿಂದ ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಆ ತ್ವೇತಿ ಷಡೃಚಂ ದ್ವಾವಿಂಶಂ ಸೂಕ್ತಮಾಂಗಿರಸಸ್ಯ ಧ್ರುವಸ್ಯಾರ್ಷಮಾನುಷ್ಟುಭಂ । ಅಭಿಷಿಕ್ತಸ್ಯ ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ತುತಿರೂಪೋಽರ್ಥೋ ದೇವತಾ । ತಥಾ ಚಾನುಕ್ರಾಂತಂ । ಆ ತ್ವಾ ಷಟ್ ಧ್ರುವೋ ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ತುತಿಸ್ತ್ವಾನುಷ್ಟುಭಂ ತ್ವಿತಿ ॥ ರಾಜ್ಞೋ ಯುದ್ಧಾಯ ಸಂನಹನೇಽನೇನ ಸೂಕ್ತೇನಾಭಿಮಂತ್ರಣಂ ಪುರೋಧಸಾ ಕರ್ತವ್ಯಂ । ಸೂತ್ರಿತಂ ಚ । ಆ ತ್ವಾಹಾರ್ಷಮಂತರೇಧೀತಿ ಪಶ್ಚಾದ್ರಥಸ್ಯಾವಸ್ಥಾಯ । ಆ. ಗೃ. ೩-೧೨-೨ । ಇತಿ ॥

ಅನುವಾದವು—**ಆ ತ್ವಾ** ಎಂಬ ಈ ಸೂಕ್ತವು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಸೂಕ್ತವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಆರು ಋಕ್ಕುಗಳಿರುವವು. ಈ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ಅಂಗಿರಸ ಪುತ್ರನಾದ ಧ್ರುವನೆಂಬುವನು ಋಷಿಯು ; ಅನುಷ್ಟುಪ್ ಛಂದಸ್ಸು. ಈ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ರಾಜನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಸ್ತುತಿರೂಪವಾದ ಅರ್ಥವೇ ಈ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ದೇವತೆಯು ; ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ—**ಆ ತ್ವಾ ಷಟ್ ಧ್ರುವೋ ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ತುತಿಸ್ತ್ವಾನುಷ್ಟುಭಂ ತು** ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು. ರಾಜನು ಯುದ್ಧಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಡುವಾಗ ಅವನ ಪುರೋಹಿತನು ಈ ಸೂಕ್ತದಿಂದ ರಾಜನನ್ನು ಅಭಿಮಂತ್ರಿಸಿ ಆಶೀರ್ವದಿಸಬೇಕೆಂದು ಆಶ್ವಲಾಯನಗೃಹ್ಯಸೂತ್ರದ—**ಆ ತ್ವಾಹಾರ್ಷಮಂತರೇಧೀತಿ ಪಶ್ಚಾದ್ರಥಸ್ಯಾವಸ್ಥಾಯ** ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ (ಆ. ಗೃ. ೩-೧೨-೨) ವಿವೃತವಾಗಿರುವುದು.

ಸೂಕ್ತ - ೧೭೩

ಮಂಡಲ-೧೦ ॥ ಅನುವಾಕ-೧೨ ॥ ಸೂಕ್ತ-೧೭೩ ॥
ಅಷ್ಟಕ-೮ ॥ ಅಧ್ಯಾಯ-೮ ॥ ವರ್ಗ-೩೧ ॥
॥ ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಋಕ್ಸಂಖ್ಯೆ—೬ ॥
॥ ಋಷಿಃ—ಧ್ರುವಃ ॥
॥ ದೇವತಾ—ರಾಜ್ಞಃ ಸ್ತುತಿಃ ॥
॥ ಛಂದಃ—ಅನುಷ್ಟುಪ್ ॥

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಆ ತ್ವಾಹಾರ್ಷಮಂತರೇಧಿ ಧ್ರುವಸ್ತಿಷ್ಠಾವಿಚಾಚಲಿಃ ।

ವಿಶಸ್ತ್ವಾ ಸರ್ವಾ ವಾಂಛಂತು ಮಾ ತ್ವದ್ರಾಷ್ಟ್ರಮಧಿ ಭ್ರಶತ್ ॥ ೧ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಆ । ತ್ವಾ । ಅಹಾರ್ಷಂ । ಅಂತಃ । ಏಧಿ । ಧ್ರುವಃ । ತಿಷ್ಠ । ಅವಿಽಚಾಚಲಿಃ ।

ವಿಶಃ । ತ್ವಾ । ಸರ್ವಾಃ । ವಾಂಛಂತು । ಮಾ । ತ್ವತ್ । ರಾಷ್ಟ್ರಂ । ಅಧಿ । ಭ್ರಶತ್ ॥ ೧ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಹೇ ರಾಜನ್ ತ್ವಾ ತ್ವಾಮಾಹಾರ್ಷಂ । ಅಸ್ಮದ್ರಾಷ್ಟ್ರಸ್ಯ ಸ್ವಾಮಿತ್ವೇನಾನೈಷಂ । ಸ ತ್ವಮಂತರ. ಸ್ಮಾಸು ಮಧ್ಯ ಏಧಿ । ಸ್ವಾಮೀ ಭವ । ಧ್ರುವೋ ನಿತ್ಯಃ ಸನ್ನವಿಚಾಚಲಿರತಿಶಯೇನ ಚಲನರಹಿತ ಏವ ಸಂತಿಷ್ಠ । ರಾಷ್ಟ್ರಮಧಿತಿಷ್ಠ । ಸರ್ವಾಶ್ಚ ವಿಶಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತ್ವಾಂ ವಾಂಛಂತು । ಅಯಮೇವಾಸ್ಮಾಕಂ ರಾಜಾಸ್ತ್ವಿತಿ ಕಾಮಯಂತು ॥ ವಾಛಿ ಇಚ್ಛಾಯಾಂ ॥ ತ್ವತ್ ತ್ವತ್ತಃ ಸಕಾಶಾದ್ರಾಷ್ಟ್ರಂ ರಾಜ್ಯಂ ಮಾಧಿ ಭ್ರಶತ್ । ಮಾ ಭ್ರಶ್ಯತು । ಮಾ ವಿಯುಕ್ತಂ ಭವತು ॥ ಭ್ರಂಶು ಅಧಃಪತನೇ ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

(ಎಲೈ ರಾಜನೇ) **ತ್ವಾ**—ನಿನ್ನನ್ನು । **ಆ ಅಹಾರ್ಷಂ**—ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕರೆ ತಂದಿದ್ದೇನೆ. ಅಂತಹ ನೀನು । **ಅಂತಃ**—ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ । **ಏಧಿ**—ನಮ್ಮಗಳಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರು । **ಧ್ರುವಃ**—ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ । **ಅವಿಚಾಚಲಿಃ**—ಚಲನರಹಿತನಾಗಿಯೂ (ಎಂದರೆ ಯಾರಿಂದಲೂ ಬಾಧಿಸಲ್ಪಡದೆ) । **ತಿಷ್ಠ**—ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು । **ಸರ್ವಾಃ ವಿಶಃ**—ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ । **ತ್ವಾ**—ನಿನ್ನನ್ನು । **ವಾಂಛಂತು**—(ನೀನೇ ನಮಗೆ ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು) ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿ । **ತ್ವತ್**—ನಿನ್ನಿಂದ । **ರಾಷ್ಟ್ರಂ**—ರಾಜ್ಯವು । **ಮಾ ಅಧಿ ಭ್ರಶತ್**—ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಿರಲಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ನಿನ್ನನ್ನು ಈ ರಾಷ್ಟ್ರಕ್ಕೆ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿ ಅಭಿಷಿಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕರೆತಂದಿದ್ದೇನೆ. ನಮ್ಮ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರು, ಸ್ಥಿರಚಿತ್ತನಾಗಿಯೂ ಶತ್ರುಗಳಿಂದ ಅಹಿಂಸಿತನಾಗಿಯೂ ಸ್ಥಾನಭ್ರಷ್ಟನಾಗದೆ ಈ ರಾಷ್ಟ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಥಿರವಾಗಿದ್ದು ನಮ್ಮನ್ನು ಸಲಹು. ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳೂ ನೀನೇ ನಮಗೆ ರಾಜನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಿ. ನಿನ್ನಿಂದ ಈ ರಾಜ್ಯವು ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದಿರಲಿ.

English Translation

I have consecrated you, (Raja); come amongst us, be steady and unvacillating; may all your subjects desire you (for their king), may the kingdom never fall from you.

॥ ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳು ॥

ಈ ಸೂಕ್ತವು ರಾಜನ ಪುರೋಹಿತನಿಂದ ಆಶೀರ್ವಾದರೂಪವಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಮತ್ತು ರಾಜನಿಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಲಾಗಿದೆ. ರಾಜನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಟ್ಟಾಭಿಷಿಕ್ತನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ಕರ್ಮಾದಿಗಳೂ ಮಂತ್ರಗಳೂ ಐತರೇಯಬ್ರಾಹ್ಮಣದ ೩೭ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯದಲ್ಲಿ ಉಕ್ತವಾಗಿವೆ.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಇಹೈವೈಧಿ ಮಾಪ ಚ್ಯೋಷ್ಠಾಃ ಪರ್ವತ ಇವಾವಿಚಾಚಲಿಃ ।
ಇಂದ್ರ ಇವೇಹ ಧ್ರುವಸ್ತಿಷ್ಠೇಹ ರಾಷ್ಟ್ರಮು ಧಾರಯ ॥ ೧ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಇಹ । ಏವ । ಏಧಿ । ಮಾ । ಅಪ । ಚ್ಯೋಷ್ಠಾಃ । ಪರ್ವತಃಽಇವ । ಅವಿಽಚಾಚಲಿಃ ।
ಇಂದ್ರಃಽಇವ । ಇಹ । ಧ್ರುವಃ । ತಿಷ್ಠ । ಇಹ । ರಾಷ್ಟ್ರಂ । ಊಂ ಇತಿ । ಧಾರಯ ॥ ೧ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಹೇ ರಾಜನ್ ಇಹಾಸ್ಮಿನ್ನೇವ ರಾಜ್ಯ ಏಧಿ । ಸ್ವಾಮಿತ್ವೇನ ಸರ್ವದಾ ವರ್ತಮಾನೋ ಭವ । ಮಾಪ ಚ್ಯೋಷ್ಠಾಃ । ಅಪಚ್ಯುತೋ ಮಾ ಭೂಃ । ಮಾಪಗಮಃ । ಪರ್ವತ ಇವ ಯಥಾ ಪರ್ವತೋ ನೈಶ್ಚಲ್ಯೇನಾವತಿಷ್ಠತೇ ಏವಮವಿಚಾಚಲಿಶ್ಚಲನರಹಿತೋ ಭವ । ಇಂದ್ರ ಇವ ಯಥಾ ಸ್ವರ್ಗ ಇಂದ್ರಃ ಏವಮಿಹ ಲೋಕೇ ತ್ವಂ ಧ್ರುವಸ್ತಿಷ್ಠ । ಸ್ಥಿರೋ ಭವ । ರಾಷ್ಟ್ರಸು ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಚೇಹ ಲೋಕೇ ಧಾರಯ । ಸ್ವೇ ಸ್ವೇ ಕರ್ಮಣ್ಯವಸ್ಥಾಪಯ ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

(ಎಲೈ ರಾಜನೇ) ಇಹ ಏವ—ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ । ಏಧಿ—ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಭುವಾಗಿ ಇರು । ಮಾ ಅಪ ಚ್ಯೋಷ್ಠಾಃ—ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬೇಡ । ಪರ್ವತೆ ಇವ—ಪರ್ವತದಂತೆ । ಅವಿಚಾಚಲಿಃ—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು । ಇಂದ್ರ ಇವ—ಇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿರುವಂತೆ (ನೀನು) । ಇಹ—ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ । ಧ್ರುವಃ ತಿಷ್ಠ—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು । ಇಹ—ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ । ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಉ—ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು । ಧಾರಯ—ನಿರ್ವಹಿಸು.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಈ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೂ ನೀನು ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿರು, ರಾಜ್ಯಭ್ರಷ್ಟನಾಗಬೇಡ. ಪರ್ವತದಂತೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರು. ಇಂದ್ರನು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರಮಾಡುವಂತೆ ನೀನು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯಭಾರವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸು.

English Translation.

Come into this (kingdom), may you never be deposed, unvacillating as a mountain ; stand firm here like Indra ; establish your kingdom in this world.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಇಮಮಿಂದ್ರೋ ಅದೀಧರದ್ಧ್ರುವಂ ಧ್ರುವೇಣ ಹವಿಷಾ ।
ತಸ್ಮೈ ಸೋಮೋ ಅಧಿ ಬ್ರವತ್ತಸ್ಮಾ ಉ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿಃ ॥ ೨ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಇಮಂ । ಇಂದ್ರಃ । ಅದೀಧರತ್ । ಧ್ರುವಂ । ಧ್ರುವೇಣ । ಹವಿಷಾ ।
ತಸ್ಮೈ । ಸೋಮಃ । ಅಧಿ । ಬ್ರವತ್ । ತಸ್ಮೈ । ಊಂ ಇತಿ । ಬ್ರಹ್ಮಣಃ । ಪತಿಃ ॥ ೨ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಇಮಮಭಿಷಿಕ್ತಂ ಧ್ರುವೇಣ ಸ್ಥಿರೇಣ ಹವಿಷಾ ತರ್ಪ್ಯಮಾಣ ಇಂದ್ರೋ ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಿರಮದೀಧರತ್ । ಧಾರಯತು । ಸೋಮಶ್ಚ ತಸ್ಮೈ ರಾಜ್ಞೇಽಧಿ ಬ್ರವತ್ । ಅಧಿಬ್ರವೀತು । ಮದೀಯೋಽಯಮಿತಿ ಪಕ್ಷಪಾತವಚನಂ ಕರೋತು । ತಸ್ಮಾ ಉ ತಸ್ಮಾ ಏವ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿರ್ಮಂತ್ರಸ್ಯ ಪಾಲಕೋ ದೇವಶ್ಚಾಧಿ ಬ್ರವೀತು ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

ಧ್ರುವೇಣ—ಸ್ಥಿರವಾದ । ಹವಿಷಾ—ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದ । ಇಂದ್ರಃ—ಇಂದ್ರನು । ಇಮಂ—ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಈ ರಾಜನನ್ನು । ಧ್ರುವಂ—ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ । ಅದೀಧರತ್—ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿ । ಸೋಮಃ—ಸೋಮದೇವನು । ತಸ್ಮೈ—ಈ ರಾಜನಿಗೆ । ಅಧಿ ಬ್ರವತ್—ಹಿತವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಲಿ, ತಸ್ಮೈ ಉ—ಈ ರಾಜನಿಗೇ । ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿಃ—ಮಂತ್ರಪಾಲಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿಯೂ ಹಿತಕರವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನಾಡಲಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಸ್ಥಿರವಾದ ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ತೃಪ್ತನಾದ ಇಂದ್ರನು ಅಭಿಷಿಕ್ತನಾದ ಈ ರಾಜನನ್ನು ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ ಸ್ಥಾಪಿಸಲಿ ಸೋಮನೂ, ಮಂತ್ರಪಾಲಕನಾದ ಬ್ರಹ್ಮಣಸ್ಪತಿಯೂ ಈ ರಾಜನಿಗೆ ಹಿತಕರವಚನಗಳನ್ನು ಹೇಳಿ ಸಂತೈಸಲಿ.

English Translation

May Indra, gratified by the perpetual oblation, firmly establish this (prince); may Soma, may Brahmanaspati address him (as their votary).

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಧ್ರುವಾ ದ್ಯೌರ್ಧ್ರುವಾ ಪೃಥಿವೀ ಧ್ರುವಾಸಃ ಪರ್ವತಾ ಇಮೇ ।
ಧ್ರುವಂ ವಿಶ್ವಮಿದಂ ಜಗದ್ಧ್ರುವೋ ರಾಜಾ ವಿಶಾಮಯಂ ॥ ೪ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಧ್ರುವಾ । ದ್ಯೌಃ । ಧ್ರುವಾ । ಪೃಥಿವೀ । ಧ್ರುವಾಸಃ । ಪರ್ವತಾಃ । ಇಮೇ ।
ಧ್ರುವಂ । ವಿಶ್ವಂ । ಇದಂ । ಜಗತ್ । ಧ್ರುವಃ । ರಾಜಾ । ವಿಶಾಂ । ಅಯಂ ॥ ೪ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ದ್ಯೌರ್ಧ್ರುವಾ ಸ್ಥಿರಾ ಭವತಿ । ಪೃಥಿವೀ ಚ ಧ್ರುವಾ ಸ್ಥಿರಾ ಭವತಿ । ಇಮೇ ದೃಶ್ಯಮಾನಾಃ ಪರ್ವತಾ ಮಹೀಧರಾಶ್ಚ ಧ್ರುವಾಸಃ ಸ್ಥಿರಾಃ । ಇದಂ ವಿಶ್ವಂ ಸರ್ವಂ ಜಗದ್ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಿರಂ ಭವತಿ । ಏವಮೇವಾಯಂ ವಿಶಾಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ರಾಜಾ ಸ್ವಾಮೀ ಸನ್ ಧ್ರುವಃ ಸ್ಥಿರೋ ಭವತು ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

ದ್ಯೌಃ—ದ್ಯುಲೋಕವು । **ಧ್ರುವಾ**—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದು । **ಪೃಥಿವೀ**—ಈ ಭೂಮಿಯು । **ಧ್ರುವಾ**—ಸ್ಥಿರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು । **ಇಮೇ ಪರ್ವತಾಃ**—ನಮ್ಮೆದುರಿಗಿರುವ ಈ ಪರ್ವತಗಳೂ । **ಧ್ರುವಾಸಃ**—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವು । **ವಿಶ್ವಂ**—ಸಮಸ್ತವಾದ । **ಇದಂ ಜಗತ್**—ಈ ಜಗತ್ತು । **ಧ್ರುವಂ**—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದು (ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿಯೇ) । **ಅಯಂ**—ಈ ರಾಜನು । **ವಿಶಾಂ**—ಪ್ರಜೆಗಳಿಗೆ । **ರಾಜಾ**—ಸ್ವಾಮಿಯಾಗಿ । **ಧ್ರುವಃ**—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಈ ದ್ಯುಲೋಕ, ಪೃಥಿವಿ, ಈ ಪರ್ವತಗಳು, ಈ ಸಕಲ ಜಗತ್ತೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವವು. ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪಾಲಕನಾದ ಈ ರಾಜನೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರಲಿ.

English Translation

Firm is the heaven, firm is the earth, firm are these mountains, firm is this entire world, so may this king of men be firm.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಧ್ರುವಂ ತೇ ರಾಜಾ ವರುಣೋ ಧ್ರುವಂ ದೇವೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ।
ಧ್ರುವಂ ತ ಇಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಧಾರಯತಾಂ ಧ್ರುವಂ ॥ ೫ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಧ್ರುವಂ । ತೇ । ರಾಜಾ । ವರುಣಃ । ಧ್ರುವಂ । ದೇವಃ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ ।
ಧ್ರುವಂ । ತೇ । ಇಂದ್ರಃ । ಚ । ಅಗ್ನಿಃ । ಚ । ರಾಷ್ಟ್ರಂ । ಧಾರಯತಾಂ । ಧ್ರುವಂ ॥ ೫ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಹೇ ರಾಜನ್ ತೇ ತವ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ರಾಜಾ ರಾಜಮಾನೋ ವರುಣೋ ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಿರಂ ಧಾರಯತು । ದೇವೋ ದಾನಾದಿಗುಣಯುಕ್ತೋ ಬೃಹಸ್ಪತಿರ್ಧ್ರುವಂ ಧಾರಯತು । ಇಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚೋಭಾವಪಿ ತೇ ತವ ರಾಷ್ಟ್ರಂ ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಿರಂ ಧಾರಯತಾಂ । ಇಂದ್ರಾಗ್ನ್ಯೋರುಭಯೋರಪೇಕ್ಷಯಾ ಧ್ರುವಶಬ್ದಸ್ಯ ದ್ವಿಃ ಪ್ರಯೋಗಃ ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

(ಎಲೈ ರಾಜನೇ) ತೇ—ನಿನ್ನ । ರಾಷ್ಟ್ರಂ—ರಾಜ್ಯವನ್ನು । ರಾಜಾ—ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ । ವರುಣಃ—ವರುಣನು । ಧ್ರುವಂ—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ ಧರಿಸಲಿ । ದೇವಃ—ದಾನಾದಿಗುಣಯುಕ್ತನಾದ । ಬೃಹಸ್ಪತಿಃ—ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ । ಧ್ರುವಂ—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ ಮಾಡಲಿ । ಇಂದ್ರಃ ಚ—ಇಂದ್ರನೂ । ಅಗ್ನಿಃ ಚ—ಅಗ್ನಿಯೂ ಇಬ್ಬರೂ । ತೇ ರಾಷ್ಟ್ರಂ—ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು । ಧ್ರುವಂ—ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ । ಧಾರಯತಾಂ—ಧರಿಸಲಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

(ಎಲೈ ರಾಜನೇ) ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಮಾನನಾದ ವರುಣನೂ, ದಾನಾದಿ ಗುಣಯುಕ್ತನಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ, ಇಂದ್ರಾಗ್ನಿಗಳೂ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವಂತೆ ಧರಿಸಿ ಕಾಪಾಡಲಿ.

English Translation.

May the royal Varuna, the divine Brihaspati, may Indra and Agni ever give stability to your kingddom.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಧ್ರುವಂ ಧ್ರುವೇಣ ಹವಿಷಾಭಿ ಸೋಮಂ ಮೃಶಾಮಸಿ ।
ಅಥೋ ತ ಇಂದ್ರಃ ಕೇವಲೀರ್ವಿಶೋ ಬಲಿಹೃತಸ್ಕರತ್ ॥ ೬ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಧ್ರುವಂ । ಧ್ರುವೇಣ । ಹವಿಷಾ । ಅಭಿ । ಸೋಮಂ । ಮೃಶಾಮಸಿ ।
ಅಥೋ ಇತಿ । ತೇ । ಇಂದ್ರಃ । ಕೇವಲೀಃ । ವಿಶಃ । ಬಲಿಽಹೃತಃ । ಕರತ್ ॥ ೬ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಧ್ರುವೇಣ ಸ್ಥಿರೇಣ ಹವಿಷಾ ಪುರೋಡಾಶಾದಿನಾ ಯುಕ್ತಂ ಧ್ರುವಂ ಸ್ಥಿರಂ ಸೋಮಮಭಿ ಮೃಶಾಮಸಿ । ಅಭಿಮೃಶಾಮಃ । ದೇವತಾಮುಭಿಲಕ್ಷ್ಯ ಯಾಗಾರ್ಥಂ ವಯಮೃತ್ವಿಜಃ ಸಂಸ್ಪೃಶಾಮಃ । ಅಥೋ ಅಥಾನಂತರಮೇವೇಂದ್ರೋ ವಿಶಃ ಪ್ರಜಾಸ್ತೇ ತವೈವ ಕೇವಲೀರಸಾಧಾರಣಾಃ ಸತೀರ್ಬಲಿಹೃತಃ ಕರಸ್ಯ ಪ್ರದಾತ್ರೀಃ ಕರತ್ । ಕರೋತು ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

ಧ್ರುವೇಣ—ಸ್ಥಿರವಾದುದೂ । ಹವಿಷಾ—ಪುರೋಡಾಶಾದಿ ಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಯುಕ್ತವಾದುದೂ । ಧ್ರುವಂ—ಸ್ಥಿರವಾದುದೂ ಆದ । ಸೋಮಂ—ಸೋಮರಸವನ್ನು । ಅಭಿ ಮೃಶಾಮಸಿ—ಅಭಿಮರ್ಶನಮಾಡುತ್ತೇವೆ (ಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುತ್ತೇವೆ) । ಅಥೋ—ಅನಂತರ । ಇಂದ್ರಃ—ಇಂದ್ರನು । ವಿಶಃ—ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು । ತೇ ಕೇವಲೀಃ—ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠೆಯುಳ್ಳವರನ್ನಾಗಿಯೂ । ಬಲಿಹೃತಃ—ನಿನಗೆ ಕರಾದಿಗಳನ್ನು (ಕಂದಾಯಾದಿಗಳನ್ನು) ಕೊಡುವಂತೆಯೂ । ಕರತ್—ಮಾಡಲಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಸ್ಥಿರವಾದ ಪುರೋಡಾಶಾದಿಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ, ಸ್ಥಿರವಾದುದೂ ಆದ ಸೋಮವನ್ನು ಯಾಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಋತ್ವಿಜರಾದ ನಾವು ಸ್ಪರ್ಶಮಾಡುತ್ತೇವೆ. ಅನಂತರ ಪ್ರಜೆಗಳು ನಿನಗೆ ರಾಜಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಕರಾದಿ ರಾಜಾದಾಯಗಳನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವಂತೆ ಇಂದ್ರನು ಅನುಗ್ರಹಮಾಡಲಿ.

English Translation

With a constant oblation we handle the constant Soma; therefore may Indra render your subject people payers of (their) taxes.

ಸಮಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಅನಂತರ ಈ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪೌರೋಹಿತ್ಯವನ್ನು ವಹಿಸಿ ನೆರವೇರಿಸಿದ ತನ್ನ ಗುರುವಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದು ಗೋದಾನಗಳನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು ಅದರಿಂದ ಗುರುವಿಗೆ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಗುವುದು. ದಾನಗಳನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾದರೆ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾದವನೂ, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುವವನೂ ಆದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನಿಗೇ ಕೊಡಬೇಕು ಇಂತಹ ದಾನದಿಂದ ಪೂರ್ಣಫಲಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಈವಿಧವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕರ್ಮವಿಧಾನವು ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಆಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿಯೂ ಅತಿರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಈ ಕರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಶಾಂತಮನಸ್ಕನಲ್ಲದವನಿಗೂ ಪುತ್ರರಹಿತನಿಗೂ, ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡದವನಿಗೂ ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗಾದರೂ ಗುರುಸಮೀಪದಲ್ಲಿ ವಾಸಿಸುತ್ತಾ ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡದ ಶಿಷ್ಯನಿಗೂ ತನಗೆ ಬೇಡದವನಿಗೂ ಈ ಕರ್ಮವಿಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಕೂಡದು.

|| ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ||

ಸಂಸಮಿತಿ ಚತುರ್ಋಚಂ ಚತ್ವಾರಿಂಶಂ ಸೂಕ್ತಂ ಸಂವನನಸ್ಯಾರ್ಷಂ | ಸಮಾನೋ ಮಂತ್ರ ಇತಿ ತೃತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಶಿಷ್ಟಾಸ್ತಿಸ್ರೋಽನುಷ್ಟುಭಃ | ಪ್ರಥಮಾಯಾ ಅಗ್ನಿರ್ದೇವತಾ | ಶಿಷ್ಟಾನಾಂ ಸಂಜ್ಞಾನಂ | ಅನುಕ್ರಮ್ಯತೇ ಚ | ಸಂಸಂ ಚತುಷ್ಕಂ ಸಂವನನಃ ಸಂಜ್ಞಾನಮಾದ್ಯಾಗ್ನೇಯೀ ತೃತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ತೃತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಬಿತಿ | ಅನುಷ್ಟುಭಂ ತ್ವಿತಿ ಪೂರ್ವಮುಕ್ತತ್ವಾದವಶಿಷ್ಟಾನಾಮನುಷ್ಟುಪ್ತ್ವಂ ||
ಸೂಕ್ತವಿನಿಯೋಗೋ ಲೈಂಗಿಕಃ ||

ಅನುವಾದವು—ಸಂಸಂ ಎಂಬ ಈ ಸೂಕ್ತವು ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅನುವಾಕದಲ್ಲಿ ನಲವತ್ತನೆಯ ಸೂಕ್ತವು. ಇದರಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಋಕ್ಕುಗಳಿರುವವು. ಈ ಸೂಕ್ತಕ್ಕೆ ಸಂವನನೆಂಬುವನು ಋಷಿಯು ; ಈ ಸೂಕ್ತದ ಮೊದಲನೆಯ ಋಕ್ಕಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯು ದೇವತೆಯು ; ಉಳಿದ ಋಕ್ಕುಗಳಿಗೆ ಸಂಜ್ಞಾನವು ದೇವತೆಯು ; ಈ ಸೂಕ್ತದ ಸಮಾನೋ ಮಂತ್ರಃ ಎಂಬ ಮೂರನೆಯ ಋಕ್ಕು ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಸ್ಸುವು. ಉಳಿದ ಮೂರು ಋಕ್ಕುಗಳು ಅನುಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಸ್ಸುವು. ಅನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ—ಸಂಸಂ ಚತುಷ್ಕಂ ಸಂವನನಃ ಸಂಜ್ಞಾನಮಾದ್ಯಾಗ್ನೇಯೀ ತೃತೀಯಾ ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ ಎಂದು ಹೇಳಿರುವುದು ಅನುಷ್ಟುಭಂ ತು ಎಂದು ಹಿಂದೆಯೇ (ಹಿಂದಿನ ಸೂಕ್ತದ ಪೀಠಿಕೆಯಲ್ಲಿ) ಹೇಳಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಸೂಕ್ತದ ಮೂರನೆಯ ಋಕ್ಕನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಋಕ್ಕುಗಳು ಅನುಷ್ಟುಪ್‌ಛಂದಸ್ಸವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಸೂಕ್ತವಿನಿಯೋಗವು ಲೈಂಗಿಕವು.

ಸೂಕ್ತ - ೧೯೧

ಮಂಡಲ—೧೦ || ಅನುವಾಕ—೧೨ || ಸೂಕ್ತ—೧೯೧ ||
ಅಷ್ಟಕ—೮ || ಅಧ್ಯಾಯ—೮ || ವರ್ಗ—೪೯ ||

| ಸೂಕ್ತದಲ್ಲಿರುವ ಋಕ್ಸಂಖ್ಯೆ—೪ |
| ಋಷಿಃ—ಸಂವನನಃ |
| ದೇವತಾ—೧. ಅಗ್ನಿಃ | ೨-೪. ಸಂಜ್ಞಾನಂ |
| ಛಂದಃ—೧,೨,೪. ಅನುಷ್ಟುಪ್ | ೩. ತ್ರಿಷ್ಟುಪ್ |

|| ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ||

ಸಂಸಮಿದ್ಯುವಸೇ ವೃಷನ್ನಗ್ನೇ ವಿಶ್ವಾನ್ಯರ್ಯ ಆ ।

ಇಳಸ್ಪದೇ ಸಮಿಧ್ಯಸೇ ಸ ನೋ ವಸೂನ್ಯಾ ಭರ ॥ ೧ ॥

|| ಪದಪಾಠಃ ||

ಸಂऽಸಂ । ಇತ್ । ಯುವಸೇ । ವೃಷನ್ । ಅಗ್ನೇ । ವಿಶ್ವಾನಿ । ಅರ್ಯಃ । ಆ ।

ಇಳಃ । ಪದೇ । ಸಂ । ಇಧ್ಯಸೇ । ಸಃ । ನಃ । ವಸೂನಿ । ಆ । ಭರ ॥ ೧ ॥

|| ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ||

ಹೇ ವೃಷನ್ಕಾಮಾನಾಂ ವರ್ಷಿತರಗ್ನೇ ಅರ್ಯ ಈಶ್ವರಸ್ತ್ವಂ ॥ ಅರ್ಯಃ ಸ್ವಾಮಿವೈಶ್ಯಯೋಃ । ಪಾ. ೩-೧-೧೦೩ । ಇತಿ ಯತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತೋ ನಿಪಾತಿತಃ । ಅರ್ಯಃ ಸ್ವಾಮ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ । ಫಿ. ೧-೧೮ । ಇತ್ಯಂತೋದಾತ್ತತ್ವಂ ॥ ಸ ತ್ವಂ ವಿಶ್ವಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಜಾತಾನಿ ಸಂಸಂ ॥ ಪ್ರಸಮುಪೋದಃ ಪಾದಪೂರಣೇ । ಪಾ. ೮-೧-೬ । ಇತಿ ಸಮೋ ದ್ವಿರ್ವಚನಂ ॥ ಇಚ್ಛಬ್ದೋऽವಧಾರಣೇ । ಆ ಸಮಂತಾತ್ಸಂ ಯುವಸೇ । ಮಿಶ್ರಯಸಿ । ದೇವೇಷು ಮಧ್ಯೇ ತ್ವಮೇವ ಸರ್ವಾಣಿ ಭೂತಜಾತಾನಿ ವೈಶ್ವಾನರಾತ್ಮನಾ ವ್ಯಾಪ್ನೋಷಿ। ನಾನ್ಯ ಇತ್ಯರ್ಥಃ । ಕಿಂ ಚೇಳ ಇಡಾಯಾಃ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ಪದೇ ಸ್ಥಾನ ಉತ್ತರವೇದಿಲಕ್ಷಣೇ। ಏತದ್ವಾ ಇಳಾಯಾಸ್ಪದಂ ಯದುತ್ತರವೇದೀನಾಭಿಃ । ಐ. ಬ್ರಾ. ೧-೨೮ । ಇತಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂ । ತತ್ರ ತ್ವಂ ಸಮಿಧ್ಯಸೇ । ಋತ್ವಿಗ್ಭಿಃ ಸಂದೀಪ್ಯಸೇ । ಸ ತಾದೃಶಸ್ತ್ವಂ ನೋऽಸ್ಮಾಕಂ ವಸೂನಿ ಧನಾನ್ಯಾ ಭರ । ಆಹರ ॥

|| ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ||

ವೃಷನ್—ಇಷ್ಟಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುವ । **ಅಗ್ನೇ**—ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ । **ಅರ್ಯಃ**—ಸಕಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನೀನು । **ವಿಶ್ವಾನಿ**—ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನೂ । **ಸಂಸಂ**—ಒಂದಾಗಿರುವಂತೆ ಎಂದರೆ ಸುಹೃದ್ಭಾವದಿಂದ ಒಂದೇ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿರುವಂತೆ । **ಆ**—ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ । **ಯುವಸೇ**—ಕೂಡಿಸುತ್ತೀಯೆ । **ಇಳಃ**—ಪೃಥಿವಿಯ । **ಪದೇ**—ಸ್ಥಾನವಾದ ಉತ್ತರವೇದಿಯಲ್ಲಿ (ನೀನು) । **ಸಂ ಇಧ್ಯಸೇ**—ಋತ್ವಿಗ್ಜನರಿಂದ ಹೊತ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ । **ಸಃ**—ಅಂತಹ ನೀನು । **ನಃ**—ನಮಗೆ । **ವಸೂನಿ**—ಧನಗಳನ್ನು । **ಆ ಭರ**—ತಂದೊಗಿಸು.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪ್ರದನಾದ ಎಲೈ ಅಗ್ನಿಯೇ, ಸಕಲರಿಗೂ ಸ್ವಾಮಿಯಾದ ನೀನು ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ವೈಶ್ವಾನರರೂಪದಿಂದ ಇದ್ದುಕೊಂಡು ಅವರು ಒಂದಾಗಿರುವಂತೆ ಸರ್ವಪ್ರಕಾರದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿಸುತ್ತೀಯೆ. ಯಜ್ಞದ

ಉತ್ತರವೇದಿಯಲ್ಲಿ ಋತ್ವಿಗ್ಜನರಿಂದ ಹೊತ್ತಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಅತಿ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದೀಯೆ. ಇಂತಹ ನೀನು ನಮಗೆ ಧನಗಳನ್ನು ತಂದೊಗಿಸು.

English Translation

Agni, showerer (of benefits), you who are the lord, you verily combine with all creatures, you are kindled upon the footmark of Ila, (the altar); bring unto us riches.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಸಂ ಗಚ್ಛಧ್ವಂ ಸಂ ವದಧ್ವಂ ಸಂ ವೋ ಮನಾಂಸಿ ಜಾನತಾಂ ।
ದೇವಾ ಭಾಗಂ ಯಥಾ ಪೂರ್ವೇ ಸಂಜಾನಾನಾ ಉಪಾಸತೇ ॥ ೨ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಸಂ । ಗಚ್ಛಧ್ವಂ । ಸಂ । ವದಧ್ವಂ । ಸಂ । ವಃ । ಮನಾಂಸಿ । ಜಾನತಾಂ ।
ದೇವಾಃ । ಭಾಗಂ । ಯಥಾ । ಪೂರ್ವೇ । ಸಂಽಜಾನಾನಾಃ । ಉಪಽಆಸತೇ ॥ ೨ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಹೇ ಸ್ತೋತಾರಃ ಯೂಯಂ ಸಂ ಗಚ್ಛಧ್ವಂ । ಸಂಗತಾಃ ಸಂಭೂತಾ ಭವತ ॥ ಸಮೋ ಗಮ್ಯೃಚ್ಛಿಭ್ಯಾಮಿತ್ಯಾದಿನಾ ಗಮೇರಾತ್ಮನೇಪದಂ ॥ ತಥಾ ಸಂ ವದಧ್ವಂ । ಸಹ ವದತ । ಪರಸ್ಪರಂ ವಿರೋಧಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯೈಕವಿಧಮೇವ ವಾಕ್ಯಂ ಬ್ರೂತೇತಿ ಯಾವತ್ ॥ ವ್ಯಕ್ತವಾಚಾಂ ಸಮುಚ್ಚಾರಣೇ । ಪಾ. ೧-೩-೪೮ । ಇತಿ ವದೇರಾತ್ಮನೇಪದಂ ॥ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಮನಾಂಸಿ ಸಂ ಜಾನತಾಂ । ಸಮಾನಮೇಕರೂಪಮೇವಾರ್ಥಮವಗಚ್ಛಂತು ॥ ಸಂಪ್ರತಿಭ್ಯಾಮನಾಧ್ಯಾನೇ । ಪಾ. ೧-೩-೪೬ । ಇತಿ ಜಾನಾತೇರಾತ್ಮನೇಪದಂ ॥ ಯಥಾ ಪೂರ್ವೇ ಪುರಾತನಾ ದೇವಾಃ ಸಂಜಾನಾನಾ ಐಕಮತ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಹವಿರ್ಭಾಗಮುಪಾಸತೇ ಯಥಾಸ್ವಂ ಸ್ವೀಕುರ್ವಂತಿ ತಥಾ ಯೂಯಮಪಿ ವೈಮತ್ಯಂ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ಧನಂ ಸ್ವೀಕುರುತೇತಿ ಶೇಷಃ ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

(ಎಲೈ ಸ್ತೋತೃಜನರೇ) ಸಂ ಗಚ್ಛಧ್ವಂ—ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿ ಮತ್ತು ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿರಿ । ಸಂ ವದಧ್ವಂ—ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿರಿ । ವಃ—ನಿಮ್ಮ । ಮನಾಂಸಿ—ಮನಸ್ಸುಗಳು । ಸಂ ಜಾನತಾಂ—ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಮಾರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾಗಲಿ । ಪೂರ್ವೇ—ಪುರಾತನರಾದ । ದೇವಾಃ—ದೇವತೆಗಳು । ಯಥಾ—ಯಾವ ಪ್ರಕಾರ । ಸಂಜಾನಾನಾಃ—ಐಕ್ಯಮತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ । ಭಾಗಂ—ತಮ್ಮ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು । ಉಪಾಸತೇ—ಸ್ವೀಕರಿಸುತ್ತಾರೆಯೋ ಅದರಂತೆ ನೀವೂ ಐಕ್ಯಮತ್ಯದಿಂದ ಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಎಲೈ ಸ್ತೋತೃಜನರೇ, ನೀವು ಯಾವಾಗಲೂ ಐಕಮತ್ಯದಿಂದಿರುತ್ತಾ ಎಲ್ಲಿ ಹೋಗಬೇಕಾದರೂ ಜತೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಹೋಗಿರಿ. ಮಾತನಾಡುವಾಗಲೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೇ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸುತ್ತಾ ಮಾತನಾಡಿರಿ. ಭಿನ್ನಾಭಿಪ್ರಾಯಗಳಿಗೆ ಎಡೆಗೊಡದೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಒಂದಾಗಿರಲಿ. ಪುರಾತನರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಯಾವರೀತಿ ತಮ್ಮ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಐಕಮತ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿ ಸ್ವೀಕರಿಸುವರೋ ನೀವೂ ಅದರಂತೆ ದೇವತಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ.

English Translation.

Meet together, talk together, let your minds apprehend alike; in like manner as the ancient gods concurring accepted their portion of the sacrifice.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಸಮಾನೋ ಮಂತ್ರಃ ಸಮಿತಿಃ ಸಮಾನೀ ಸಮಾನಂ ಮನಃ ಸಹ ಚಿತ್ತ-
ಮೇಷಾಂ ।
ಸಮಾನಂ ಮಂತ್ರಮಭಿ ಮಂತ್ರಯೇ ವಃ ಸಮಾನೇನ ವೋ ಹವಿಷಾ
ಜುಹೋಮಿ ॥ ೩ ॥

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಸಮಾನಃ । ಮಂತ್ರಃ । ಸಂಽಇತಿಃ । ಸಮಾನೀ । ಸಮಾನಂ । ಮನಃ । ಸಹ । ಚಿತ್ತಂ । ಏಷಾಂ ।

ಸಮಾನಂ । ಮಂತ್ರಂ । ಅಭಿ । ಮಂತ್ರಯೇ । ವಃ । ಸಮಾನೇನ । ವಃ । ಹವಿಷಾ । ಜುಹೋಮಿ ॥ ೩ ॥

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಪೂರ್ವೋಽರ್ಧರ್ಚಃ ಪರೋಕ್ಷಕೃತಃ ಉತ್ತರಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತಃ । ಏಷಾಮೇಕಸ್ಮಿನ್ಕರ್ಮಣಿ ಸಹ ಪ್ರವೃತ್ತಾನಾಮೃತ್ವಿಜಾಂ ಸ್ತೋತೃಣಾಂ ವಾ ಮಂತ್ರಃ ಸ್ತುತಿಃ ಶಸ್ತ್ರಾದ್ಯಾತ್ಮಿಕಾ ಗುಪ್ತಭಾಷಣಂ ವಾ ಸಮಾನ ಏಕವಿಧೋಽಸ್ತು । ತಥಾ ಸಮಿತಿಃ ಪ್ರಾಪ್ತಿರಪಿ ಸಮಾನ್ಯೇಕರೂಪಾಸ್ತು ॥ ಕೇವಲಮಾಮಕೇತ್ಯಾದಿನಾ ಸಮಾನಶಬ್ದಾಜ್ಞೀಪ್ । ಉದಾತ್ತನಿವೃತ್ತಿಸ್ವರೇಣ ಙೀಪ ಉದಾತ್ತತ್ವಂ ॥ ತಥಾ ಮನೋ ಮನನಸಾಧನಮಂತಃಕರಣಂ ಚೈಷಾಂ ಸಮಾನಮೇಕವಿಧಮಪ್ಯಸ್ತು । ಚಿತ್ತಂ ವಿಚಾರಜಂ ಜ್ಞಾನಂ ತಥಾ ಸಹ ಸಹಿತಂ ಪರಸ್ಪರಸ್ಯೈಕಾರ್ಥೇನೈಕೀಭೂತಮಸ್ತು । ಅಹಂ ಚ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಸಮಾನಮೇಕವಿಧಂ ಮಂತ್ರಮಭಿ ಮಂತ್ರಯೇ । ಏಕವಿಧ್ಯಾಯ ಸಂಸ್ಕರೋಮಿ । ತಥಾ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಸ್ವ-

ಭೂತೇನ ಸಮಾನೇನ ಸಾಧಾರಣೇನ ಹವಿಷಾ ಚರುಪುರೋಡಾಶಾದಿನಾಹಂ ಜುಹೋಮಿ ॥ ತೃತೀಯಾ ಚ ಹೋಽಶ್ಛಂದಸಿ । ಪಾ. ೨-೩-೩ । ಇತಿ ಕರ್ಮಣಿ ಕಾರಕೇ ತೃತೀಯಾ ॥ ವಷಟ್ಕಾರೇಣ ಹವಿಃ ಪ್ರಕ್ಷೇಪಯಾಮೀತ್ಯರ್ಥಃ ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

ಏಷಾಂ—ಒಂದೇ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವ ಈ ಋತ್ವಿಗ್ಯಜಮಾನರ ಮತ್ತು ಸ್ತೋತೃಜನರ । ಮಂತ್ರಃ—ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣವು ಅಥವಾ ಸ್ತುತಿಯು । ಸಮಾನಃ—ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ (ಹಾಗೆಯೇ) ಸಮಿತಿಃ—ಅದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಫಲವೂ । ಸಮಾನೀ—ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬರಿಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಕಮ್ಮಿ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಸಮಾನವಾಗಿರಲಿ । ಮನಃ—ಅವರ ಮನಃ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ । ಸಮಾನಂ—ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ ಚಿತ್ತಂ—ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವು । ಸಹ—ಐಕಮತ್ಯದಿಂದ ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳೇ (ನಾನು) ।ವಃ—ನಿಮಗೋಸ್ಕರ । ಸಮಾನಂ—ಒಂದೇವಿಧವಾದ । ಮಂತ್ರಂ—ಮಂತ್ರವನ್ನು । ಅಭಿ ಮಂತ್ರಯೇ—ಪಠಿಸಿ ಸಂಸ್ಕಾರವಮಾಡುತ್ತೇನೆ (ಹಾಗೆಯೇ) । ವಃ—ನಿಮಗೆ । ಸಮಾನೇನ—ಒಂದೇವಿಧವಾದ । ಹವಿಷಾ—ಚರುಪುರೋಡಾಶಾದಿಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದ । ಜುಹೋಮಿ—ಹೋಮಮಾಡುತ್ತೇನೆ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಒಂದೇಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿರುವ ಈ ಋತ್ವಿಗ್ಯಜಮಾನರ ಮತ್ತು ಸ್ತೋತೃಜನರ ಮಂತ್ರೋಚ್ಚಾರಣವು ಅಥವಾ ಸ್ತುತಿಯು ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ. ಅದರಿಂದ ಲಭಿಸುವ ಫಲವೂ ಹೆಚ್ಚುಕಮ್ಮಿಯಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮನಾಗಿ ಲಭಿಸಲಿ. ಅವರ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ, ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವೂ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತವಾಗಿರದೆ ಐಕಮತ್ಯದಿಂದ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿರಲಿ. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳೇ, ನಾನು ನಿಮಗೋಸ್ಕರ ಒಂದೇವಿಧವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು (ಎಂದರೆ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬದೇವತೆಗೆ ಒಂದೊಂದು ವಿಧವಾದ ಮಂತ್ರವನ್ನು ಪಠಿಸದೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸಮಾನವಾದ ಒಂದೇಮಂತ್ರವನ್ನು) ಪಠಿಸಿ ಹವಿರಾದಿಗಳನ್ನು ಸಂಸ್ಕಾರ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಮತ್ತು ಒಂದೇ ವಿಧವಾದ ಚರುಪುರೋಡಾಶಾದಿಹವಿಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ನಿಮಗೆ ಆಹುತಿಯನ್ನರ್ಪಿಸುತ್ತೇನೆ.

English Translation

Common be the prayer of these (assembled worshippers), common be the acquirement, common the purpose, associated be the desire. I repeat for you a common prayer, I offer for you with a common oblation.

॥ ವಿಶೇಷವಿಷಯಗಳು ॥

ಈ ಋಕ್ಕಿನ ಪೂರ್ವಾರ್ಧವು ಪರೋಕ್ಷಕೃತವರ್ಣನೆಯೆಂದೂ, ಉತ್ತರಾರ್ಧವು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತವರ್ಣನೆಯೆಂದೂ ಭಾಷ್ಯದಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸಲಾಗಿದೆ ಪರೋಕ್ಷಕೃತವೆಂದರೇನು, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತವೆಂದರೇನು ಎಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಇಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ವಿವರಿಸುವೆವು ಯಾಸ್ಕರು ತಮ್ಮ ನಿರುಕ್ತದಲ್ಲಿ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ—

ತದ್ಯಾನಿ ನಾಮಾನಿ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯಸ್ತುತೀನಾಂ ದೇವತಾನಾಂ ತದ್ದೈವತಮಿತ್ಯಾಚಕ್ಷತೇ । ಯತ್ಕಾಮ ಋಷಿರ್ಯಸ್ಯಾಂ ದೇವತಾಯಾಮಾರ್ಥಪತ್ಯಮಿಚ್ಛನ್ ಸ್ತುತಿಂ ಪ್ರಯುಂಕ್ತೇ ತದ್ದೈವತಃ ಸ

ಮಂತ್ರೋ ಭವತಿ । ತಾಸ್ತ್ರಿವಿಧಾ ಋಚಃ ಪರೋಕ್ಷಕೃತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತಾ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ಯಶ್ಚ । ತತ್ರ ಪರೋಕ್ಷಕೃತಾಃ ಸರ್ವಾಭಿರ್ನಾಮವಿಭಕ್ತಿಭಿರ್ಯುಜ್ಯಂತೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಶ್ಚಾಖ್ಯಾತಸ್ಯ । ಅಥ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತಾ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಯೋಗಾಸ್ತ್ವಮಿತಿ ಚೈತೇನ ಸರ್ವನಾಮ್ನಾ ।ಅಥಾ-ಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ್ಯ ಉತ್ತಮಪುರುಷಯೋಗಾ ಅಹಮಿತಿ ಚೈತೇನ ಸರ್ವನಾಮ್ನಾ । ಪರೋಕ್ಷಕೃತಾಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತಾಶ್ಚ ಮಂತ್ರಾ ಭೂಯಿಷ್ಠಾ ಅಲ್ಪಶ ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾಃ ॥

(ನಿ. ೭–೧ರಿಂದ ೩)

ಎಂದರೆ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ದೈವತಮಂತ್ರ; ಸ್ತುತಿಮಂತ್ರ, ಆಶೀರ್ಮಂತ್ರ, ಶಪಥ, ಅಭಿಶಾಪ, ಕಶ್ಚಿದ್ಭಾವ, ಪರಿದೇವನಾ, ನಿಂದಾ ಪ್ರಶಂಸಾ ಎಂದು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ದೈವತಮಂತ್ರವೆಂದರೆ ದೇವತೆಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವ ಮಂತ್ರ ; ಸ್ತುತಿಯೆಂದರೆ ಸ್ತೋತ್ರ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡಿರುವ ಮಂತ್ರ ; ಆಶೀರ್ಮಂತ್ರವೆಂದರೆ— ಆಶೀರ್ವಾದ, ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಹಾರೈಸುವ ಮಂತ್ರ ; ಶಪಥ ಎಂದರೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ; ಅಭಿಶಾಪ ಎಂದರೆ ಕೆಟ್ಟಹಾರೈಕೆ ; ಕಶ್ಚಿದ್ಭಾವ ಎಂದರೆ ಒಂದು ವಿಷಯ ಅಥವಾ ತತ್ತ್ವದ ವಿವರಣೆ. ಪರಿದೇವನಾ ಎಂದರೆ ವ್ಯಸನ, ಸಂತಾಪ; ನಿಂದಾ ಎಂದರೆ ನಿಂದೆಯು ; ಪ್ರಶಂಸಾ ಎಂದರೆ ಹೊಗಳುವಿಕೆ, ದಾನಸ್ತುತಿ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅನೇಕ ವಿಧಗಳಲ್ಲಿ ದೈವತವೆಂಬ ಋಕ್ಕುಗಳು—ಪರೋಕ್ಷಕೃತ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿರುವವು. ಪರೋಕ್ಷಕೃತವೆಂದರೆ—ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಯು ಎದುರಿಗಿಲ್ಲದಿರುವುದರಿಂದ ಆ ದೇವತೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮಪುರುಷನಾಮಪದಗಳನ್ನೂ, ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನೂ (Third person both in subject and predicate) ಉಪಯೋಗಿಸಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳು ; ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತವೆಂದರೆ—ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಯ ಎದುರಿಗೆ ಇದ್ದಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಅದನ್ನು ನೀನು, ನಿನ್ನ ಮೊದಲಾದ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಶಬ್ದಗಳಿಂದ (second person) ಸಂಬೋಧನೆಮಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸುವ ಋಕ್ಕುಗಳು ; ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕವೆಂದರೆ—ಉತ್ತಮಪುರುಷ (first person) ಪ್ರಯೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿ ಸ್ತುತಿಸಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳು. ಈ ಮೂರುವಿಧ ಮಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಪರೋಕ್ಷಕೃತ ಮತ್ತು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತವೆಂಬ ಎರಡುವಿಧ ಮಂತ್ರಗಳೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವವು. ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಮಂತ್ರಗಳು ಕೇವಲ ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವಿರುವವು.

ಋಗ್ವೇದದ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಅರ್ಥಾನುಸಾರವಾಗಿ ವಿಭಜಿಸುವಾಗ ಯಾಸ್ಕರು ಪರೋಕ್ಷಕೃತ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತ, ಪರೋಕ್ಷಕೃತಃ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತಶ್ಚ, ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕಾ, ಸ್ತುತಿ ಆಶೀರ್ವಾದ, ಶಪಥ, ಅಭಿಶಾಪ, ಕಸ್ಯಚಿದ್ಭಾವ, ಪರಿದೇವನಾ ನಿಂದಾ ಇತ್ಯಾದಿ ವಿಷಯಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ನಾನಾ ಪ್ರಭೇದಗಳಿರುವುದೆಂದು ಹೇಳಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಣೆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ವಿವರಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಹೇಗೆಂದರೆ—

(೧) **ಪರೋಕ್ಷಕೃತ**—ಈ ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ದೇವತೆಯು ತನ್ನ ಎದುರಿಗೆ ಇಲ್ಲದಂತೆ ತನಗೆ ಕಾಣಿಸದಂತೆ ಪರೋಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವನೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುವುದು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಮ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ ವಿಭಕ್ತಿಯನ್ನಾದರೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಕ್ರಿಯಾಪದವು ಮಾತ್ರ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದಲ್ಲಿರಬೇಕು.

ಉದಾ—ಇಂದ್ರೋ ದಿವ ಇಂದ್ರ ಈಶೇ ಪೃಥಿವ್ಯಾಃ ॥ (ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿ)

ಇಂದ್ರಮಿದ್ಗಾಥಿನೋ ಬೃಹತ್ ॥ (ದ್ವಿ. ವಿ)

ಇಂದ್ರೇಣೈತೇ ತೃತ್ಸವೋ ವೇವಿಷಾಣಾ ॥ (ತೃ. ವಿ)

ಇಂದ್ರಾಯ ಸಾಮ ಗಾಯತ ॥ (ಚ. ವಿ)

ನೇಂದ್ರಾದೃತೇ ಪವತೇ ಧಾಮ ಕಿಂಚನ ॥ (ಪಂ.ವಿ)

ಇಂದ್ರಸ್ಯ ನು ವೀರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರ ವೋಚಂ ॥ (ಷ. ವಿ)

ಇಂದ್ರೇ ಕಾಮಾ ಅಯಂಸತ ॥ (ಸ. ವಿ)

ಇಲ್ಲಿ ಏಳು ವಿಭಕ್ತಿಗಳಿಗೂ ಏಳು ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದೆ. ಕ್ರಿಯಾಪದ ಮಾತ್ರ ಪ್ರಥಮಪುರುಷ.

(೨) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತ—ಈ ವಿಧವಾದ ಋಕ್ಕಿನಲ್ಲಿ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಯು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಎಂದರೆ ಎದುರಿಗೆ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಭಾವಿಸಿ ಆ ದೇವತೆಯನ್ನು ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಸ್ತುತಿಸಬಹುದು, ಆದರೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ಇತ್ಯಾದಿ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ ಸರ್ವನಾಮಪದಗಳನ್ನೂ ಅದಕ್ಕನುಸಾರವಾದ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ ಕ್ರಿಯಾಪದಗಳನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕು.

ಉದಾ—ತ್ವಮಿಂದ್ರ ಬಲಾದಧಿ

ವಿ ನ ಇಂದ್ರ ಮೃಧೋ ಜಹಿ ॥ ಇತ್ಯಾದಿ.

(೩) ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತ ಮತ್ತು ಪರೋಕ್ಷಕೃತ—ಈ ಎರಡು ವಿಧವೂ ಸೇರಿದ ಕೆಲವು ಋಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ಜನರು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಕೃತರೆಂದೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳು ಪರೋಕ್ಷಕೃತರೆಂದೂ ವ್ಯವಹರಿಸಲ್ಪಡುವರು.

ಉದಾ—ಮಾ ಚಿದನ್ಯದ್ವಿಶಂಸತ ॥

ಕಣ್ವಾ ಅಭಿ ಪ್ರ ಗಾಯತ ॥

ಉಪ ಪ್ರೇತ ಕುಶಿಕಾಶ್ಚೇತಯಧ್ವಂ ॥ ಇತ್ಯಾದಿ.

(೪) ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ—ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವತೆಗಳೇ ತಾವು ಮಾತನಾಡಿದಂತೆ ಉತ್ತಮಪುರುಷಪ್ರಯೋಗದಿಂದ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಹೇಳಿರುವುದು.

ಉದಾ—ಅಹಂ ಭುವಂ ವಸುನಃ ಪೂರ್ವ್ಯಸ್ಪತಿಃ ॥

ಇತಿ ವಾ ಇತಿ ಮೇ ಮನಃ ॥

ಅಹಂ ರುದ್ರೇಭಿರ್ವಸುಭಿಶ್ಚ ರಾಮಿ ॥ ಇತ್ಯಾದಿ

(೫) ಸ್ತುತಿ—ದೇವತೆಗಳ ಅಥವಾ ಇತರ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಸ್ತುತಿಮಾತ್ರವಿರುವ ಋಕ್ಕು.

ಉದಾ—ಇಂದ್ರಸ್ಯ ನು ವಿರ್ಯಾಣಿ ಪ್ರ ವೋಚಂ ॥ ಇತ್ಯಾದಿ

(೬) ಆಶೀಃ—ಆಶೀರ್ವಾದ ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯದನ್ನು ಹಾರೈಸುವ ಮಂತ್ರವು.

ಉದಾ—ಸುಚಕ್ಷಾ ಅಹಮಕ್ಷಿಭ್ಯಾಂ || ಇತ್ಯಾದಿ.

(೭) ಶಪಥ ಮತ್ತು ಅಭಿಶಾಪ—ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಅಥವಾ ಮತ್ತೊಬ್ಬನಿಗೆ ಕೇಡುಕಾಗಲಿ ಎಂದು ಬಯಸಿ ಶಾಪ ಕೊಡುವುದು.

ಉದಾ—ಅದ್ಯಾ ಮುರೀಯ ಯದಿ ಯಾತುಧಾನೋ ಅಸ್ಮಿ ||
ಅಧಾ ಸ ವೀರೈರ್ದಶಭಿರ್ವಿಯೂಯಾಃ || ಇತ್ಯಾದಿ

(೮) ಕಸ್ಯಚಿದ್ಭಾವ—ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದುವಿಷಯದ ವರ್ಣನೆ ಅಥವಾ ಪ್ರಸ್ತಾಪವಿರುವುದು.

ಉದಾ—ನ ಮೃತ್ಯುರಾಸೀದಮೃತಂ ನ ತರ್ಹಿ |
ತಮ ಆಸೀತ್ತಮಸಾ ಗೂಳ್ಹಮಗ್ರೇ || ಇತ್ಯಾದಿ.

(೯) ಪರಿದೇವನಾ—ವ್ಯಥೆಪಡುವುದು.

ಉದಾ—ಸುದೇವೋ ಅದ್ಯ ಪ್ರಪತೇದನಾವೃತ್ ||
ನ ವಿಜಾನಾಮಿ ಯದಿ ವೇದಮಸ್ಮಿ || ಇತ್ಯಾದಿ.

(೧೦) ನಿಂದಾ—ನಿಂದಾ ಅಥವಾ ಪ್ರಶಂಸೆ ಇರುವ ಮಂತ್ರ.

ಉದಾ—ಕೇವಲಾಘೋ ಭವತಿ ಕೇವಲಾದೀ ||

ಭೋಜಸ್ಯೇದಂ ಪುಷ್ಕರಣೀವ ವೇಶ್ಮ (ಅತ್ರ ದ್ಯೂತನಿಂದಾ ಚ ಕೃಷಿಪ್ರಶಂಸಾ ಚ) ಇತ್ಯಾದಿ. ಮೇಲೆ ಉದಾಹರಣೆಗಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಮಂತ್ರಗಳು ಆಯಾ ಋಕ್ಕುಗಳ ಪ್ರಾರಂಭಮಂತ್ರವು. ಪೂರ್ಣ ಋಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಋಕ್ಕುಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆಯಲ್ಲಿ (ಋ. ಸಂ. ಭಾಗ ೧ ಪುಟ 717–920 ನ್ನು) ನೋಡಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

॥ ಸಂಹಿತಾಪಾಠಃ ॥

ಸಮಾನೀ ವ ಆಕೂತಿಃ ಸಮಾನಾ ಹೃದಯಾನಿ ವಃ |
ಸಮಾನಮಸ್ತು ವೋ ಮನೋ ಯಥಾ ವಃ ಸುಸಹಾಸತಿ || ೪ ||

॥ ಪದಪಾಠಃ ॥

ಸಮಾನೀ | ವಃ | ಆಽಕೂತಿಃ | ಸಮಾನಾ | ಹೃದಯಾನಿ | ವಃ |
ಸಮಾನಂ | ಅಸ್ತು | ವಃ | ಮನಃ | ಯಥಾ | ವಃ | ಸುಽಸಹ | ಅಸತಿ || ೪ ||

॥ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಂ ॥

ಹೇ ಋತ್ವಿಗ್ಯಜಮಾನಾಃ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಮಾಕೂತಿಃ ಸಂಕಲ್ಪೋಽಧ್ಯವಸಾಯಃ ಸಮಾನ್ಯೇಕವಿಧೋಽಸ್ತು । ತಥಾ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಹೃದಯಾನಿ ಸಮಾನಾನ್ಯೇಕವಿಧಾನಿ ಸಂತು । ತಥಾ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಮನೋಽಂತಃಕರಣಂ । ಪ್ರತ್ಯೇಕಾಪೇಕ್ಷಯೈಕವಚನಂ । ತದಪಿ ಸಮಾನಮಸ್ತು । ಯಥಾ ವೋ ಯುಷ್ಮಾಕಂ ಸುಸಹ ಶೋಭನಂ ಸಾಹಿತ್ಯಮಸತಿ ಭವತಿ ತಥಾ ಸಮಾನಮಸ್ತ್ವಿತ್ಯನ್ವಯಃ ॥ ಅಸ್ತೇರ್ಲೇಟಿ ಬಹುಲಂ ಛಂದಸೀತಿ ಶಪೋ ಲುಗಭಾವಃ ॥

॥ ಪ್ರತಿಪದಾರ್ಥ ॥

(ಎಲೈ ಋತ್ವಿಗ್ಯಜಮಾನರೇ) ಯಥಾ—ಯಾವರೀತಿಯಾಗಿ । ವಃ—ನಿಮಗೆ ಎಂದರೆ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ । ಸುಸಹ—ಉತ್ತಮವಾದ ಐಕಮತ್ಯವು । ಅಸತಿ—ಇರುವುದೋ ಎಂದರೆ ಉಂಟಾಗುವುದೋ ಆ ರೀತಿ । ವಃ—ನಿಮ್ಮ । ಆಕೂತಿಃ—ಉದ್ದೇಶವು । ಸಮಾನೀ—ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ । ವಃ ನಿಮ್ಮ । ಹೃದಯಾನಿ—ನಿಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳು । ಸಮಾನಾ—ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ (ಹಾಗೆಯೇ) ವಃ—ನಿಮ್ಮ । ಮನಃ—ಅಂತರಂಗದ ಆಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ । ಸಮಾನಂ—ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ.

॥ ಭಾವಾರ್ಥ ॥

ಎಲೈ ಋತ್ವಿಗ್ಯಜಮಾನರೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಐಕಮತ್ಯವಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶವೂ, ನಿಮ್ಮ ಅಪೇಕ್ಷೆಗಳೂ ನಿಮ್ಮ ಅಂತರಂಗದ ಆಲೋಚನೆ ಅಥವಾ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೂ ಸಹ ಪರಸ್ಪರ ವಿರೋಧಕ್ಕವಕಾಶ ವಿಲ್ಲದಂತೆ ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ ಎಂದರೆ ನಿಮ್ಮ ಮನಃಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿರಲಿ.

English Translation.

Common, (worshippers), be your intention; common be (the wishes of) your hearts; common be your thoughts, so that there may be thorough union among you.

॥ ವಿಶೇಷ ವಿಷಯಗಳು ॥

ಈ ಸೂಕ್ತಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಹತ್ತನೆಯ ಮಂಡಲದ ಕೊನೆಯಭಾಗದಲ್ಲಿ ಪಠಿಸಬೇಕಾದ ಖಿಲಮಂತ್ರಗಳು—

ಸಂಜ್ಞಾನಮುಶನಾವದತ್ಸಂಜ್ಞಾನಂ ವರುಣೋಽವದತ್ ।
ಸಂಜ್ಞಾನಮಿಂದ್ರಶ್ಚಾಗ್ನಿಶ್ಚ ಸಂಜ್ಞಾನಂ ಸವಿತಾವದತ್ ।೧॥

ಸಂಜ್ಞಾನಂ ನಃ ಸ್ವೇಭ್ಯಃ ಸಂಜ್ಞಾನಮರಣೇಭ್ಯಃ ।
ಸಂಜ್ಞಾನಮಶ್ವಿನಾ ಯುವಮಿಹಾಸ್ಮಾಸು ನಿ ಯಚ್ಛತಾಂ ।೨॥

ಯತ್ಕಕ್ಷೀವಾಂ ಸಂವನನಂ ಪುತ್ರೋ ಅಂಗಿರಸಾಂ ಭವೇತ್ ।
ತೇನ ಸೋಽದ್ಯ ವಿಶ್ವೇ ದೇವಾಃ ಸಂ ಪ್ರಿಯಾಂ ಸಮಜೀಜನನ್ ॥ ೩ ॥

ಸಂ ವೋ ಮನಾಂಸಿ ಜಾನತಾಂ ಸಮಾಕೂತಿರ್ಮನಾಮಸಿ ।
ಅಸೌ ಯೋ ವಿಮನಾ ಮನಃ ಸಂ ಸಮಾವರ್ತಯಾಮಸಿ ॥ ೪ ॥

ನೈರ್ಹಸ್ತ್ಯಂ ಸೇನಾದರಣಂ ಪರಿವರ್ತ್ಮ್ಯೇತು ಯದ್ಧವಿಃ ।
ತೇನಾಮಿತ್ರಾಣಾಂ ಬಾಹೂನ್ ಹವಿಷಾ ಶೋಷಯಾಮಸಿ ॥ ೫ ॥

ಪರಿವರ್ತ್ಮಾನ್ಯೇಷಾಮಿಂದ್ರಃ ಪೂಷಾ ಚ ಸಸ್ರತುಃ ।
ತೇಷಾಂ ವೋ ಅಗ್ನಿದಗ್ಧಾನಾಮಗ್ನಿಮೂಳ್ಹಾನಾಮಿಂದ್ರೋ ಹಂತು ವರಂವರಂ ॥ ೬ ॥

ಐಷು ನಹ್ಯವೃಷಾಜಿನಂ ಹರಿಣಸ್ಯ ಧಿಯಂ ಯಥಾ ।
ಪರಾಁ ಅಮಿತ್ರಾಁ ಐಷ ತ್ವರ್ವಾಚೀ ಗೌರುಪಾಜತು ॥ ೭ ॥

ಪ್ರಾಧ್ವರಾಣಾಂ ಪತೇ ವಸೋ ಹೋತರ್ವರೇಣ್ಯಕ್ರತೋ ।
ತುಭ್ಯಂ ಗಾಯತ್ರಮೃಚ್ಯತೇ ॥ ೮ ॥

ಗೋಕಾಮೋ ಅನ್ನಕಾಮಃ ಪ್ರಜಾಕಾಮ ಉತ ಕಶ್ಯಪಃ ।
ಭೂತಂ ಭವಿಷ್ಯತ್ಪ್ರಸ್ತೌತಿ ಸಹ ಬ್ರಹ್ಮೈಕಮಕ್ಷರಂ ಬಹುಬ್ರಹ್ಮೈಕಮಕ್ಷರಂ ॥ ೯ ॥

ಯದಕ್ಷರಂ ಭೂತಕೃತಂ ವಿಶ್ವೇದೇವಾ ಉಪಾಸತೇ ।
ಮಹ ಋಷಿಮಸ್ಯ ಗೋಪ್ತಾರಂ ಜಮದಗ್ನಿರಕುರ್ವತಂ ॥ ೧೦ ॥

ಜಮದಗ್ನಿರಾಪ್ಯಾಯತೇ ಛಂದೋಭಿಶ್ಚತುರುತ್ತರೈಃ ।
ರಾಜಾ ಸೋಮಸ್ಯ ಭಕ್ಷೇಣ ಬ್ರಹ್ಮಣಾ ವೀರ್ಯಾವತಾ ॥ ೧೧ ॥

ಶಿವಾ ನಃ ಪ್ರದಿಶೋ ದಿಶಃ ಸತ್ಯಾ ನಃ ಪ್ರದಿಶೋ ದಿಶಃ ।
ಅಜೋ ಯತ್ತೇಜೋ ದದೃಶೇ ಶುಕ್ರಂ ಜ್ಯೋತಿಃ ಪರೋ ಗುಹಾ ॥ ೧೨ ॥

ಯದೃಷಿಃ ಕಶ್ಯಪಃ ಸ್ತೌತಿ ಸತ್ಯಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರಾಚರಂ ಧ್ರುವಂ ಬ್ರಹ್ಮ ಚರಾಚರಂ ।
ತ್ರ್ಯಾಯುಷಂ ಜಮದಗ್ನೇಃ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಮಗಸ್ತ್ಯಸ್ಯ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಂ ॥ ೧೩ ॥

ಯದ್ದೇವಾನಾಂ ತ್ರ್ಯಾಯುಷಂ ತನ್ನೋ ಅಸ್ತು ತ್ರ್ಯಾಯುಷಂ ಸರ್ವಮಸ್ತು
[ಶತಾಯುಷಂ ಬಲಾಯುಷಂ ।
ತಚ್ಛಂಯೋರಾ ವೃಣೀಮಹೇ ಗಾತುಂ ಯಜ್ಞಾಯ ಗಾತುಂ ಯಜ್ಞಪತಯೇ ॥ ೧೪ ॥

ದೈವೀ ಸ್ವಸ್ತಿರಸ್ತು ನಃ ಸ್ವಸ್ತಿರ್ಮಾನುಷೇಭ್ಯಃ ।
ಊರ್ಧ್ವಂ ಜಿಗಾತು ಭೇಷಜಂ ಶಂ ನೋ ಅಸ್ತು ದ್ವಿಪದೇ ಶಂ ಚತುಷ್ಪದೇ || ೧೫ ||

|| ಓಂ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ಶಾಂತಿಃ ||

ವೇದಾರ್ಥಸ್ಯ ಪ್ರಕಾಶೇನ ತಮೋ ಹಾರ್ದಂ ನಿವಾರಯನ್ ।
ಪುಮರ್ಥಾಂಶ್ಚತುರೋ ದೇಯಾದ್ವಿದ್ಯಾ[redacted]ಮಹೇಶ್ವರಃ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಜಾಧಿರಾಜಪರಮೇಶ್ವರವೈದಿಕಮಾರ್ಗಪ್ರವರ್ತಕ ಶ್ರೀ ವೀರಬುಕ್ಕಭೂಪಾಲಸಾಮ್ರಾಜ್ಯ-
ಧುರಂಧರೇಣ ಸಾಯಣಾಚಾರ್ಯೇಣ ವಿರಚಿತೇ ಮಾಧವೀಯೇ ವೇದಾರ್ಥಪ್ರಕಾಶೇ
ಋಕ್ಸಂಹಿತಾಭಾಷ್ಯೇಽಷ್ಟಮಾಷ್ಟಕೇಽಷ್ಟಮೋಽಧ್ಯಾಯಃ ಸಮಾಪ್ತಃ

। ಓಂ ತತ್ಸತ್ ।

ಇಲ್ಲಿಗೆ ಶ್ರೀ ಸಾಯಣಭಾಷ್ಯಸಹಿತವೂ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾನುವಾದಯುತವೂ ಆದ ಋಗ್ವೇದಸಂಹಿತೆಯ
ಎಂಟನೆಯ ಅಷ್ಟಕದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು ಸಮಾಪ್ತವಾದುದು.

ಋಗ್ವೇದಸಂಹಿತೆಯು ಸಮಾಪ್ತವು.

ಯದಕ್ಷರಪದಭ್ರಷ್ಟಂ ಮಾತ್ರಾಹೀನಂ ತು ಯದ್ಭವೇತ್ ।
ತತ್ಸರ್ವಂ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಂ ದೇವ ವಾಗೀಶ್ವರ ನಮೋಽಸ್ತು ತೇ ।

। ಶುಭಂ ಭೂಯಾತ್ ।

